

FRIHET PÅ NÄTET?

2013-11-04

Vilken typ av kontroll över nätet är godtagbar?

I denna skrift ges en kort historik i hur debatten om internets frihet har förts med fokus på några lag- och avtalsförslag. Slutligen ges också en kort redogörelse för hur debatten har förts mellan några av ITU:s medlemsländer. Syftet är att du som medlem i ITU ska kunna läsa texten och därigenom få en grundläggande kunskap om ämnet. Sedan är det upp till dig att förbereda dig mer.

Frihet på nätet?

VILKEN TYP AV KONTROLL ÖVER NÄTET ÄR GODTAGBAR?

När internet på 90-talet växte, blev det relevant att tala om en speciell lagstiftning på området. Problemet var nämligen att det då började förekomma (och fortfarande förekommer) olagliga aktiviteter på nätet. Fildelning av upphovsrättskyddat material har lett till att många konstnärer, artister m.m. har förlorat stora potentiella intäkter.

Många organisationer, partier och rörelser reagerar idag mycket starkt inför varje försök att skapa lagstiftning och regelsystem kring internet. Och särskilt gäller detta internationell lagstiftning, eftersom de nationella lagarna är – i dagsläget – mycket lätta att kringgå genom att flytta sina servrar till länder med friare lagstiftning.

Som representant för en stat måste man naturligtvis ha detta folkliga engagemang i åtanke, men samtidigt finns ett annat problem: Måste inte en stat se till att skydda det material som är upphovsrättskyddat? Denna frågeställning sätter fingret på frågor om statens möjligheter och – ytterst – skyldigheter att stävja brott.

*”PROBLEMET MED EN FÖR
SNÄV TOLKNING OM VAD SOM
ÄR ACCEPTABELT PÅ NÄTET ÄR
ATT MAN RISKERAR ATT GÖRA
INTRÅNG PÅ DEMOKRATISKA
RÄTTIGHETER”*

Problemet med en för snäv tolkning om vad som är acceptabelt på nätet är att man riskerar att göra intrång på demokratiska rättigheter som yttrandefrihet. Kontrollen av nätet kan också kräva metoder som gör intrång på individernas rätt till integritet.

För att mycket enkelt beskriva problematiken kan man säga att det här finns en spänning mellan folk och elit, där det folkliga engagemanget för att fritt kunna dela filer står emot stora företagsvinstanspråk. Man måste dock ha i åtanke att denna beskrivning är mycket enkel – det är väl egentligen inte bara de stora företagen som förlorar intäkter på illegal fildelning.

I frågan om frihet på internet finns också en konflikt mellan olika rättigheter som staten skall skydda; vad är viktigast – att beivra brott eller skydda yttrandefriheten? Går det att lyckas med båda? Ja, det är kanske detta som Katedralskolans FN – rollspel ska lösa.

SOPA, PIPA OCH IPRED – NÅGRA EXEMPEL PÅ NATIONELL LAGSTIFTNING

2009 trädde Ipred -lagen i kraft i Sverige. Lagen bygger på ett EU-direktiv och innebär att polisen kan kräva IP-adresser av internetoperatörer om det finns misstanke om olaglig frekvent förekommande nedladdning. Lagen blev mycket kritiserad. Kritiken handlade om att polisens utökade möjlighet till insyn riskerade att kränka den personliga integriteten. Men kritiken grundade sig också i att lagen inte rimmar

med det allmänna rättsmedvetandet, då alltför många människor fildelar och därmed inte anser att de gör något brottsligt.

Mer internationellt uppmärksammade blev de två lagförslag som

arbetades fram i USA, vars akronymer var SOPA och PIPA. I stora drag var tanken med dessa lagförslag att göra internetoperatörerna och andra tjänsteleverantörer (som exempelvis Facebook) ansvariga för vad användarna gör på nätet vad gäller spridandet av upphovsrättskyddat material. Skulle otillbörlig information ändå spridas kunde ägarna av materialet stämma leverantörerna av tjänsterna. Följden blev en omfattande kampanj av demonstrationer och ingen av lagarna gick igenom i USA:s kongress.

De länder som förhandlade fram ACTA var:

Australien, Kanada, EU (genom kommissionen), Japan, Mexiko, Marocko, Nya Zeeland, Singapore, Sydkorea, Schweiz, USA

De som skrev under ACTA (i januari 2012) var: samtliga länder inom EU, förutom Cypern, Estland, Slovakien, Tyskland, Nederländerna, USA, Schweiz, Singapore, Nya Zeeland, Marocko, Mexiko, Sydkorea, Japan och Kanada.

Ratificeringen (som innebär att man bekräftar sin underskrift) slutade i ett fiasko. Efter omfattande protester skickade Eu-kommissionen ärendet till Eu-domstolen 2012, för att se om avtalet bryter mot EU:s fördrag – granskningen är inte färdig än. Slutligen röstades ACTA ner i EU-parlamentet den 4 juli 2012. De andra länderna – förutom Japan som redan hade ratificerat avtalet – struntade därför i att arbeta vidare med det. Därför räknas ACTA som dött, men det kan tas upp igen... då kan små fildelare få det hett om sina öron...

ACTA – ETT FÖRSLAG FÖR INTERNATIONELL KONTROLL

Redan under 2006 kom EU, USA och flera andra länder att initiera förhandlingar för att ta fram ett avtal för upprätthållande av principer för att skydda upphovsrättsskyddat material. Förslaget kom att kallas för ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement).

Förslaget kom att mötas av en omfattande kritik från olika håll. Dels menade man att avtalet gav legitimitet åt länderna till att

kontrollera datorer som passerade gränserna. Vidare hävdades det att internetoperatörerna lättare skulle kunna tvingas till att stänga av personer från nätet om de fildelade olagligt. Problemet – menade kritikerna – var att detta skulle ge staterna möjligheter att kränka yttrandefriheten, men också ge dem tillåtelse till att göra intrång på den personliga integriteten. Kritiken stannade dock inte bara vid ord – stora demonstrationer hölls och det förekom också omfattande och organiserade "hackerattacker" mot vissa stater som stödde förslaget (exempelvis Polen).

De som försvarade lagstiftningen menade att lagarna i praktiken redan var genomförda på nationell nivå (i vissa länder); därför skulle den nya lagstiftningen – i stort sett – inte innebära någon förändring i sak. Frågan om upphovsrättslig stöld hade blivit ett internationellt problem i större utsträckning än tidigare. Detta krävde samordning i det internationella samfundet.

ACTA röstades ner i EU-parlamentet den 4 juli 2012. Dock så fanns det ett fortsatt intresse från många stater att stävja brottslighet på nätet.

FN OCH FRIHETEN PÅ NÄTET

Det FN-organ som du är medlem av heter ITU (International Telecommunication Union) och har 193 medlemmar och ansvarar för telekommunikationen för länderna emellan. Före internet var de frågor som organet hanterade inte särskilt kontroversiella; i stora drag handlade om att säkerhetsställa gemensamma standarder för att kunna möjliggöra kommunikation mellan länderna.

När internet på 1990-talet började bli var mans informations- och meddelarmedium fanns det – i de flesta länder – statliga monopol på teleöverföringen, vilket gjorde att lagstiftningen reglerades genom de nationella regeringarnas, parlamentens och myndigheternas försorg. Men efter hand exploderade kommunikationen på internet, och i takt med avregleringen av

telekom-marknaden kom fler och fler aktörer att erbjuda och leverera tjänster inom området. Trots att många länder skapade lagar som skulle förhindra brottslighet på nätet kom möjligheterna att komma undan brott att bli fler, då det blev uppenbart att kommunikationen inte längre var beroende av landsgränserna.

Problemet med att upphovsrättsskyddat material sprids över våra gränser är förmodligen något som alla stater kan ta till sig – lösningarna kan däremot se olika ut. Frågan är också om FN ska lägga sig i denna fråga och hur? Det kan ni ju fundera på när ni ska börja skriva era resolutionsförslag!

Något mycket mer besvärligt är att lösa frågan om hur olika länder med skilda styrelseskick ska komma överens om vilken frihet som är godtagbar på Internet. För en diktatur innebär skilda åsikter och opinionsspridning ett hot, medan det för en demokrati är dess främsta förutsättningar.

WCIT12

ITU samlade till ett möte som kom att kallas för WCIT12 och som hölls mellan den 3 – 14 december 2012. Det främsta syftet var inte att skapa lagar i syfte att skapa ökad kontroll utan det officiella syftet med mötet var:

This landmark conference reviewed **the International Telecommunication Regulations (ITRs)**, which serve as the binding global treaty designed to facilitate international interconnection and interoperability of information and communication services, as well as ensuring their efficiency and widespread public usefulness and availability. (se: <http://www.itu.int/en/wcit-12/Pages/default.aspx>)

Men med tanke på den uppskruvade debatten som hade följts av ACTA kom mötet att bevakas med stor noggrannhet av många som hade kämpat för ett oreglerat Internet.

” THE INTERNET COLD WAR JUST TURNED HOT”

Mötet WCIT12 ledde – enligt Larry Downes på den amerikanska tidskriften Forbes – till att ”(...) the internet cold war turned hot”. En tydlig klyfta blev uppenbar mellan öst och väst, något samme reporter kallade för ”(...)the new `digital divide´” (se: <http://www.forbes.com/sites/larrydownes/2012/12/17/no-one-mourns-the-wcit/>)

I mötets första akt kom en strid mellan de kommersiella intressena och de nationella intressena att utspela sig. Interesseorganisationen och tillika lobbyorganisationen ETNO (European Telecommunication Network Operators) kom att lägga fram ett förslag för att tvinga fram avgifter från kommersiella tjänsteleverantörer (som Facebook, Twitter m.m.). Syftet var att få pengar som skulle möjliggöra för infrastrukturella investeringar för de olika internetleverantörerna (som ofta inte är internationella, utan har en direktkoppling till staterna). Resolutionsförslaget kom dock att röstas ner.

Men en mer allvarlig strid kom att följa: Ryssland försökte ta initiativet i frågan om kontroll över nätet genom att – i ett resolutionsförslag – lägga fram idén om ökad kontroll över internet som helhet, d.v.s. en

fastare statlig kontroll över den digitala informationsöverföringen. Det första resolutionsförslaget från Ryssland finns här: <http://files.wcitleaks.org/public/S12-WCIT12-C-0027!MSW-E.pdf>. Bland annat innehöll förslaget följande skrivelse:

"Member States shall have the sovereign right to manage the Internet within their national territory, as well as to manage national Internet domain names."

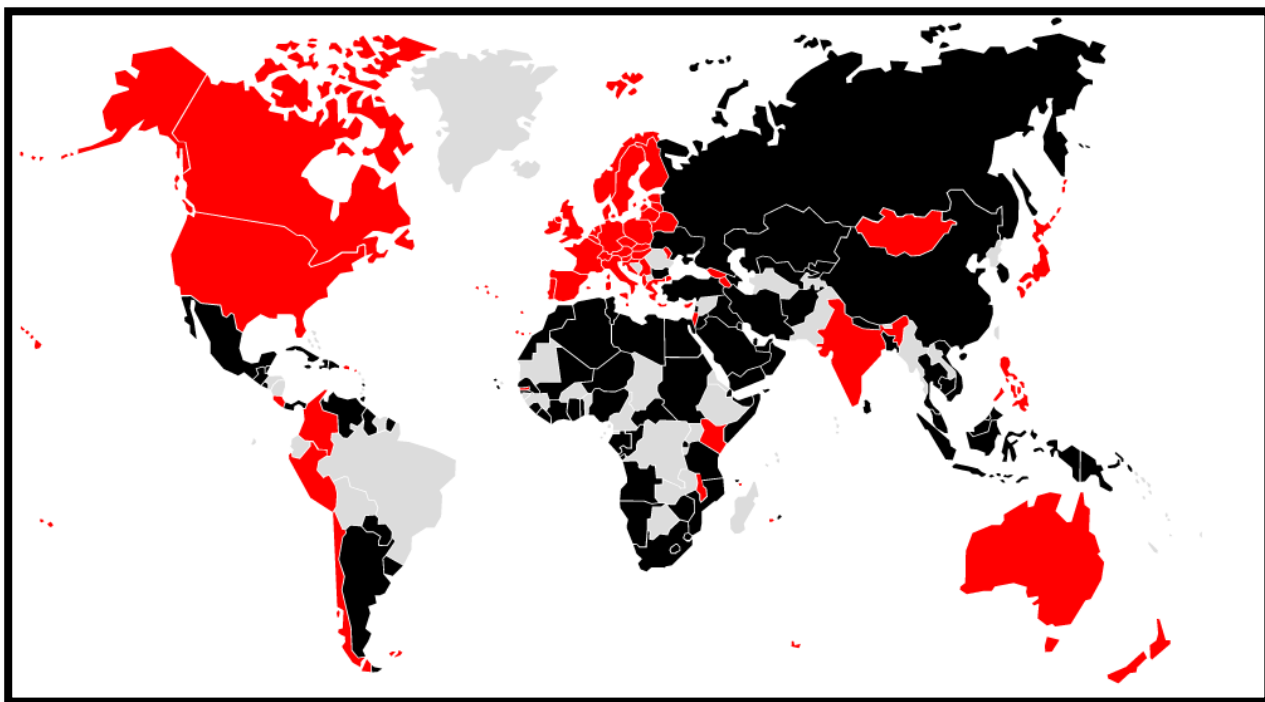
Några dagar senare kom ett reviderat resolutionsförslag, där Ryssland uttryckte sig mycket vagare vad gäller staternas kontroll över Internet innanför ländernas gränser:

"Internet governance shall be effected through the development and application by governments, the private sector and civil society of shared principles, norms, rules, decision-making procedures and programmes that shape the Evolution and use of the Internet."

Resolutionsförslaget i sin helhet finns att titta på här: <http://files.wcitleaks.org/public/S12-WCIT12-C-0027!R1!MSW-E.pdf>.

Efter en intensiv debatt om resolutionstexten kom ett förslag att formuleras. Det ryska förslaget ratades men istället kom en formulering att leda till bryderier. Det stod nämligen om vilka åtgärder som var godtagbara vad gäller "(...) unsolicited bulk electronic communications" (i.e. spam)" (se <http://www.forbes.com/sites/larrydownes/2012/12/17/no-one-mourns-the-wcit/>)

Detta tolkade USA:s delegat som en uppmaning till de nationer som har eller vill införa censurer av information som sprids via digitala medier. Denna strid ledde till att resolutionen i sin helhet att röstas ner. 89 länder sa nej av 193 stycken. (se nästa sida)

De röda länderna är de som röstade nej och de svarta är de som röstade ja till resolutionsförslaget om mer kontroll över digital informationstrafik. Det är tydligt att vi kan se det som Larry Downes kallar för "digital divide".

DEBATTEN I ITU – VAD KAN DEN HANDLA OM?

Ett antal problem har tagits upp i texten ovan. Era resolutionsförslag och debatten som följer kan handla om dessa problem. Exempelvis kan man fråga sig hur mycket kontroll staterna vill/ska ta på sig för att inte kränka demokratiska rättigheter (om man nu spelar en stat som värderar dessa rättigheter). Vidare handlar det om att väga kommersiella intressen mot folkets vilja och allmänna rättsmedvetande.

En annan tvistefråga handla om diktatoriska (eller mindre demokratiska stater) intresse i kontrast till de demokratiska. Slutligen kan man ju också reflektera över om man överhuvudtaget anser om kontrollen över internet är en fråga för FN.